

AZ OMKDK KÖNYVTÁRI TEVÉKENYSÉGE ÉS ANNAK TÁVLATAI

Benedek Jenő

Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ

1. HAGYOMÁNYOK ÉS KÖVETELMÉNYEK

Az OMKDK könyvtári tevékenysége az 1883-ban alapított Központi Technológiai Könyvtár működésével kezdődött. Az elmúlt 85 év során a könyvtár szervezetenként többször változott és elnevezése is módosult néhányszor. Az ország műszaki közvéleménye azonban - bármi is legyen a könyvtár szervezeti formája és elnevezése - az ország legnagyobb nyilvános műszaki könyvtárát ebben az intézményben látja. A korabeli szaksajtó szerint a könyvtár feladata, "hogy benne az iparosok az összes iparágak műszaki irodalmával megismerkedhessenek." /1/ Ma már - a tudomány és a termelés kapcsolatának egy minőségileg új szakaszában - ennek a könyvtárnak a feladata is, társadalmi rendeltetése is más.

A tudományos-műszaki /technikai/ forradalom korszakában, a tudomány és a termelés kapcsolatának most kialakuló szakaszában az ország nyilvános, központi műszaki könyvtárának azt kell feladatának vállalnia, hogy aktívan felhívja a műszaki termelés, kutatás és fejlesztés szakembereinek a figyelmét arra a szakirodalomra, amely korszerű, az ország gazdaságpolitikájának megvalósulását segíti, a szocialista termelési viszonyok erősödését eredményezi.

Néhány évtizeddel ezelőtt /a tőkés termelési viszonyok kibontakozása nyomán/ a gyakorlati technikai problémák megoldását célzó összefüggés egyre jelentősebb fejlődést eredményezett a tudományban. A tudomány és a termelés mai kapcsolatában, amikor "a tudomány közvetlen termelőerővé válik", most valami újról van szó. Amíg ugyanis az előző szakaszban "... a tudomány követte az ipart, most az a tendencia mutatkozik, hogy tulszárnyalja és vezesse azt oly mértékben, ahogyan szerepét a termelésben világosan megértik." /2/

* A Szerkesztőség a jelen számban cikksorozatot indít a magyar tájékoztatói intézetek munkájáról, eredményeiről, terveiről és reméli, hogy ezzel elősegíti az ország tájékoztatói apparátusa feladatainak és lehetőségeinek széles körű megismerését.

A könyvtárnak tehát egy sor hagyományával szakítania kellett, hogy eleget tehesen a ma követelményeknek. Még a közelmúltban is egyformán kötelességünknek tartottuk kielégíteni a tanulóifjúság és a termelésben foglalkoztatottak szakirodalmi igényeit, és általában mindenkiét, aki a könyvtár nyitott kapuin bejött. Ezek a hagyományok befolyásolták a gyűjtőkör alakulását, a gyarapítás mértékét, az olvasók, kölcsönzők összetételét, a nyilvános szolgálat jellegét, a referensz-tevékenység színvonalát - mondhatni - az egész könyvtári tevékenységet.

A társadalom minden rétegét egyaránt és egyformán kielégíteni szándékozó könyvtárat és könyvtárosait át kellett formálni, alkalmas-sá kellett tenni a termelés szakemberei részéről egyre differenciál-tabban jelentkező tájékoztatási igények aktív kielégítésére.

Egyre világosabban fogalmazódtak meg az elmúlt évek során - különösen az utóbbi 5-10 évben - az OMKDK könyvtári tevékenységével szemben támasztott igények. Eszerint az OMKDK rendeltetésszerű feladata, hogy könyvtári szolgáltatásaival kielégítse a tudományos kutatás, a műszaki fejlesztés és termelés területén dolgozó műszaki, gazdasági és egyéb szakemberek szakirodalmi szükségleteit. /3/

Ez a meghatározás már körülhatároltan igyekszik kifejezni az OMKDK könyvtári tevékenységével kapcsolatos társadalmi igényeket, de korántsem ad teljes képet azokról. A könyvtár feladata a nyilvános könyvtári funkció ellátása mellett - fontosságában alá- és fölérendeltséget nem tűrő harmóniában - az intézmény számára, amely a műszaki-gazdasági szakirodalmi tájékoztatás szakcentruma és számos dokumentációs szolgáltatás közreadója, e tevékenysége ellátásához szükséges primer és szekunder jellegű kiadványokat beszerezni és könyvtári-lag feldolgozva kézbe adni.

A könyvtár tevékenységéhez tartoznak még azok a szolgáltatások, amelyeket az OMKDK-nak, mint a műszaki termelési könyvtári hálózat központjának /4/ kell nyújtania a műszaki-gazdasági irodalmi tájékoztatás országos szervezetéhez tartozó tájékoztatási egységeknek /központi nyilvántartások, könyvtárközi kölcsönzés, állománygyarapítási koordináció stb./.

A könyvtár funkciója tehát hármas:

- a/ korszerű szinten el kell látnia a műszaki-gazdasági terület nyilvános, tudományos szakkönyvtári feladatait;
- b/ biztosítania kell az OMKDK tájékoztatási és dokumentációs tevékenységéhez szükséges szakirodalmat;
- c/ hálózati központi feladatokat kell ellátnia.

Az OMKDK-nak jutott feladatául ezeken túlmenően az, hogy könyvtári tevékenységével kialakítsa a helyes gyakorlatot a könyvtár és a dokumentáció együttműködésében; hogy meghatározza a maga és a többi műszaki könyvtár helyét a szakirodalmi tájékoztatásügy országos rendszerében. Mindezeket teljesebbé teszi még az a körülmény, hogy az új

gazdaságirányítási rendszer néhány - gazdaságossági - vonatkozásban a könyvtári szolgáltatások hagyományos rendjét /bibliográfiai szolgáltatások térítésmentes formája, reprográfiai szolgáltatások stb./ az új követelményekhez igazítva, szolgáltatásait a korszerű gépi berendezések igénybevételével fejlessze, az információs igények máris érezhető mennyiségi és minőségi növekedésével szemben helytálljon.

2. GYARAPÍTÁSI IRÁNYELVEK, KÖNYVTÁRI GYÜJTEMÉNYEK

Számos esetben vetődik fel az a kérdés, hogyan tud eleget tenni a követelményeknek egy olyan könyvtár, amely szervezetileg egy tájékoztatási központon belül működik és állományát, valamint szolgáltatásait is ennek figyelembevételével kell kialakítani. A válasz erre a kérdésre egyértelmű és világos.

A műszaki könyvtár és a műszaki könyvtárügy a műszaki irodalmi tájékoztatás fogalmához és szervezetéhez szorosan kapcsolódik, abban benne foglalják, és attól el nem választható. Ésszerűen szervezett együttműködés esetén ennek a kapcsolatnak mind a két munkaterület, és a két tevékenység használói is csak előnyét és eredményeit láthatják.

Az OMKDK nyilvános könyvtára napjainkban a műszaki, műszaki-gazdasági és a természettudományok szakirodalmából az ország egyik leggazdagabb állományával rendelkezik. Ennek az állománynak gazdaságát nem elsősorban a számszerű /mennyiségi/ adatok jelzik, hanem sokkal inkább az egyes gyűjtemények kurrens volta, az a tény, hogy ezek a gyűjtemények az utolsó 10-15 év műszaki-tudományos előrehaladásáról számot adó hazai és külföldi dokumentumokból alakultak ki és gyarapodnak e szempontok szerint napjainkban is. A könyv- és a folyóirat-gyűjtemény az utolsó 10-15 évben több mint háromszorosára nőtt, a cikktördítés-gyűjtemény pedig ugyancsak ennyi idő alatt növekedett 300 000 egység fölé.

Az OMKDK-nak a szakmai információs rendszerben elfoglalt helye és szerepe mindenképpen azt követeli meg a könyvtári állomány gyarapítása során, hogy a gyűjtemények egyrészt a népgazdaság feladataihoz kapcsolódó, közeli és távlati célkitűzések szerint alakuljanak, másrészt pedig azt, hogy az intézmény dokumentációs tevékenységéhez szükséges primer információt nyújtó kiadványtípus kapjon elsőbbséget. Mind a két követelmény a tájékoztatási intézményen belül szervezett szakkönyvtár gyarapítási politikáját meghatározó, de egyben a gyűjtemények értékét is megemelő tényező. Egy másik, az OMKDK könyvtári állományának értékét növelő tényező az, hogy a referenzs szolgálat tájékoztatási bázisa olyan szolgáltatásokkal bővül éppen az intézmény dokumentációs tevékenysége révén, amelyhez más - önállóan szervezett - könyvtárak nem juthatnak hozzá. /Figyelőszolgálati kartongyűjtemény, témafigyelési gyűjtemény, irodalomkutatók gyűjteménye stb./ A könyvtári állomány gyarapításának irányelveit tehát nem zavarják, hanem inkább segítik az intézmény dokumentációs feladataival való gyarapítási egyeztetések.

A könyvtárnak a már előbb említett hármas funkciója során a műszaki és gazdasági élet különböző területein és szintjein foglalkoz-

tatott kutatók, mérnökök és technikusok szakirodalmi igényét kell kielégítenie. Természetesen nem lehet szó arról, hogy a szakirodalmi termés mai fokán a hazai és külföldi publikációk teljességének begyűjtésére a könyvtár vállalkozhatna. Erre azonban nincs is szükség. Magyarországon az elmúlt évtizedben kialakultak az üzemek, kutató-, tervező- és fejlesztő intézetek falain belül a műszaki könyvtárak, illetve szaktájékoztatói irodák, amelyeknek szakirodalmi gyűjteményei az adott ágazat, üzem vagy intézet feladataihoz közvetlenül kapcsolódó tájékoztatást segítik. Ezt a mennyiségében és információs értékében is tekintélyes országos bázist az OMKDK úgy teljesíti ki, teszi egészséges, hogy beszerzéseit egyrészt a népgazdasági tervekben és gazdaságpolitikai célkitűzésekben legjobban hangsúlyozott és fejlesztésre kiemelt ágazatok, másrészt a műszaki élet több területét átfogóan érintő un. interdiszciplináris /ágazatközi/ területet szakirodalmára összpontosítja. Ilyenek pl. az automatizálás, energilagazdálkodás, anyagmozgatás, üzemszervezés stb.

A könyvtár gyűjtési feladata még olyan kézikönyvtári /tájékoztatósi/ gyűjtemény kialakítása a lehető teljesség igényével, amely magában foglalja a természettudományok, a műszaki-gazdasági szakterületek és a határterületek legfontosabb kézikönyveit, bibliográfiáit, index-műveit, sorozati kiadványait, szakszótárait és referálólappjait.

A könyvtár gyűjtési irányelvei között - az intézmény dokumentációs tevékenységének igénye alapján is - elsőrendű fontosságú a periodika-állomány állandó fejlesztése. Lényeges, hogy ez a gyűjtemény olyan kiadványokkal gyarapodjon, amelyek gyakran elsődleges forrásként nyújtanak felvilágosítást a világ vezető ipari országainak tudományos, műszaki eredményeiről, az új kutatási és technológiai irányokról, a gazdaságos termelés módszereiről.

Hasonló megfontolások alapján tulajdonítunk nagy fontosságot az állománygyarapításnál a kutatási jelentések, kongresszusi kiadványok és más - kereskedelmi forgalomban nem, vagy nehezen beszerezhető - kiadványok begyűjtésének.

A könyvtári állomány alakulását befolyásoló tényező még a különböző hálózatokhoz tartozó tudományos és szakkönyvtárak közötti együttműködés a beszerzés területén. /5/ Ez a koordináció elsőrendűen az aktívan működő fizikai, matematikai és a kémiai kooperációs szakbizottságok tevékenysége nyomán és az érdekezésség alapján tisztázza a résztvevő könyvtárak feladatait - így az OMKDK-ét is - és biztosítja az adott lehetőségek mellett az ország optimális ellátását a vonatkozó szakterületek irodalmával. Tapasztalataink szerint ez az együttműködés egyetlen esetben sem állított korlátokat beszerzéseink elé, ellenkezőleg jobban ráirányította a figyelmet a szükséges kiadványtípusokra, vagy egyes publikációkra.

A könyvtár anyagi lehetőségei a gyarapítást illetően természetesen korlátozottak, de 1968-ban - és mint az már 1969-re is megállapítható - sikerült a tőkés országok kiadványainak állandó drágulása ellenére is a szintet tartani, sőt a folyóirat-féleségek számát a legfontosabbnak ítélt számos új kiadvány előfizetésével megemlí. Sikerült továbbá néhány olyan, a tudományos tájékoztatást biztosító

kézikönyvet, index-művet beszerezni, amelyeknek ára százezer forintos nagyságrendű és az országban egyedül az OMKDK-ban található.

Az OMKDK könyvtári állományának gyarapításában meghatározó szerepe a vétel útján történő beszerzésnek van, de nagyon komolyan értékelendő a könyvtár kötelespéldány válogató joga, amelynek révén áttekintést kap - és végső fokon hozzá is jut - a számára szükséges hazai műszaki-gazdasági publikációk támpéldányaihoz.

A cserét a vétel vagy ajándék formájában el nem érhető külföldi kiadványok fontos beszerzési forrásának tartjuk. Az ilyen jellegű kiadványok /elsősorban testületek, intézmények kiadványairól van szó/ száma nem csekély, információk értékük olykor nagyobb, mint sok kereskedelmi forgalmazású publikációé. 1968-ban 752 periodika-féleség és 250 kötet növelte az állományt.

Mindent egybevetve, 1968-ban a könyvtár állománya a fenti minőségi követelmények figyelembe vételével jelentősen gyarapodott. Számszerű adatairól az 1. táblázat nyújt felvilágosítást.

1. táblázat

ÁLLOMÁNYADATOK

Dokumentumfajta	Állomány 1969. I. 1-én	1968. évi gyarapodás
Könyv	269 664 kötet	12 709 kötet ^x
Folyóirat	90 902 "	4 780 cím
Fordításmasolat	309 802 db	33 300 db

3. KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK ÉS HASZNÁLÓIK

A könyvtári tevékenység legjellemzőbb mérő- és mutatószámai az OMKDK könyvtári tevékenységéről az ország többi tudományos és szakkönyvtáraival való egybevetésben is tiszteletreméltó képet mutatnak. Az 1968. év olvasó- és állományforgalmi adatai - amint az új gazdasági mechanizmus induló évében az információigény növekedése következtében ez várható is volt - az előző évhez képest átlag 15 %-os növekedést mutatnak.

E megállapításokat a 2. táblázat adataival kívánjuk érzékeltetni.

^x Ebből vétel: 6456 kötet; a művek száma: 9306 /73,2 %/.

2. táblázat

FORGALMI ADATOK

	1968	1967	Növekedés %
Beiratkozott olvasók száma	12 306	10 877	13,1
Helyben olvasók száma	58 916	50 093	17,6
Kölcsönzők száma	60 483	53 241	13,6
Helyben olvasott egységek száma	256 421	219 984	16,5
Kölcsönzött egységek száma	138 215	103 489	33,5

Hasonlóan jelentős mértékben járul hozzá a könyvtár a szakirodalom szétszórásához a könyvtárközi kölcsönzés keretei között. 1968-ban 5717 kötet könyvet kölcsönztünk át más könyvtáraknak, közöttük szép számmal a vidéki járási és megyei köznevelődési könyvtáraknak is. Mindössze 122 kérés volt olyan, amelynek különböző okokból nem tudott a könyvtár eleget tenni. Az OMKDK által könyvtárközi kölcsönzés útján bekért egységek száma 874 volt.

Az intézmény 1968 tavaszán hosszas megfontolás és megfelelő előkészületek után döntést hozott a folyóirat-állomány kölcsönzésének megszüntetéséről. Ez a gyűjtemény hazai viszonylatban elég gazdag, és fejlesztése a gyarapítás állandó gondja. Igénybevétele a nyilvános könyvtári használat mellett az intézet dokumentációs szolgáltatásai részére is létkérdés. A folyóirat-gyűjtemény szolgáltatja a bázist az OMKDK igen tekintélyes fordítási tevékenységéhez /1968-ban 333 447 oldal fordítás készült el az OMKDK útján/, a 14 Műszaki Lap-szemle, a figyelőszolgálat, a témafigyelés, a Műszaki Gazdasági Tájékoztató, a Műszaki Információ, Vállalati Szervezés, Korszerű Vezetés és számos más dokumentációs kiadvány és tanulmány szerkesztéséhez. /Természetesen más tájékoztatási intézmények munkájához is jó bázist nyújt ez a gyűjtemény./ Országos érdek volt tehát annak a biztosítása, hogy a folyóiratok mindig elérhetőek legyenek mind az olvasók, mind pedig a műszaki-gazdasági szakirodalmi tájékoztatás munkatársai számára. Ezt a sokirányú, gyakran időben is egybeeső igénybevételt a präsens-jelleg önmagában nem biztosította, ezért a kölcsönzés leállításával egyidőben munkába állt egy korszerű másolóberendezés /RANK-XEROX 914/, amely a házon belüli és külső igényeket egyaránt, kontakt másolatok gyors kézbeadásával elégíti ki. Az év 8 hónapja alatt csupán a könyvtári nyilvános szolgálat útján érkező igényekre 10 067 másolatot szolgáltatott ez a berendezés oly módon, hogy az olvasók a helyszínen kézbe kaphatták a kívánt cikket, vagy akár nagyobb terjedelmű publikációt. Az intézményhez egyéb utakon /posta stb./ beérkezett megrendelések és az intézmény belső igényei természetesen ennek a mennyiségnek többszörösét teszik ki.

A könyvtári állomány igénybevételével, a szakirodalomban lévő

tartalmi értékek feltárásával a könyvtár dolgozói nem elégedettek. A tájékoztatás könyvtári szervezetét és eszközeit állandóan fejleszteni és korszerűsíteni kell, nehogy a szakkönyvtár a köztudatban a tájékoztatásnak valamiféle "hagyományosan kényelmes" és konzervatív szervezetével azonosuljon. A szakirodalom a maga eredeti formájában és teljességében változatlanul nélkülözhetetlen információs forrás a termelés és a kutatás legkülönbözőbb szintjein tevékenykedők számára. Ezért az OMKDK könyvtári tevékenységéért szervezetileg felelős Könyvtári Igazgatóság erősíti könyvtári tájékoztató szolgálatát, növeli bibliográfiai tevékenységét, javítja katalógushálózatát.

A könyvtári tájékoztató szolgálat munkatársait naponta több százan keresik fel, és az igények a katalógusok közötti eligazítással korántsem kielégítettek. Termelési, kutatási feladatokkal konkrétan összeüggő kérdésekre a tájékoztató könyvtárosok mellett tovább kellett szélesíteni a szaktanácsadó szolgálatot. 1968-ban már a hét minden napján, megemelt óraszámban és meghatározott rendben a gépészet, kémia, híradástechnika, energetika és az üzemszervezés tárgykörében álltak a szakemberek a könyvtár használóinak rendelkezésére.

A bibliográfiai munka eddigi termékei: az Új Könyveszerzések kéthavonként 11 szakcsoportban ad képet előfizetőinek a könyvállomány gyarapodásáról;

A Tudomány és technika újdonságai című ajánló bibliográfiai sorozat 6 témában adott igénylőinek utmutatást a könyvtár magyar nyelvű irodalmáról;

A Szovjet könyvek ajánló jegyzéke című sorozat ebben az évben a gépészet orosz nyelvű kiadványait dolgozta fel és juttatta el az érdeklődőkhöz.

De ebben az évben a könyvtár komoly előkészületeket tett néhány fontos szakterület /computer- és computertechnika, vezetés és vezetéstudomány, informatika/ és néhány kiadványtípus /kongresszusi kiadványok, külföldi kutatási jelentések/, valamint az OMKDK periodika-állományának bibliográfiai feltárására. A könyvtár külön súlyt helyez arra, hogy a bibliográfiai és jegyzékek, illetve azok mutatói és index-rendszerei a gépi lehetőségek felhasználásával a könyvtári tájékoztatás korszerű eszközeivé váljanak.

A könyvtár használói - mint említettük - az intézmény dokumentációs tevékenységéhez kapcsolódó belső munkatársak, más tájékoztatói intézmények munkatársai és a nyilvános könyvtár látogatói.

A belső igénybevétel elsősorban a folyóirat- és fordításgyűjteménynél jelentkezik, de nem jelentéktelen az egyéb, főleg kézikönyvek, műszaki-gazdasági mutatók, szótárak, lexikonok és a monografikus kiadványok iránti kereslet sem.

A nyilvános könyvtári szolgáltatások használói nagyobb részükben a műszakiak közül kerülnek ki. Ebbe a kategóriába soroljuk a kutató- és üzemi mérnököket, technikusokat, egyetemi oktatószemélyzetet, szakmunkásokat és a műszaki felsőoktatás tanulóit. A kölcsönzés, ideértve a könyvtárközi kölcsönzést is, szintén a műszaki életet, az üzemek, kutató- és tervezőintézetek céljait szolgálja.

A termelésben foglalkoztatott és magukat továbbképezni kívánó munkások szakirodalmi ellátását elsősorban az üzemi, vállalati műszaki és szakszervezeti könyvtárak feladatának látjuk, de a könyvtár természetesen az itt jelentkező igényeket is a legjobb igyekezettel elégíti ki. Igazolja ezt az 1968-ban végzett ilyen irányú reprezentatív felmérés, amely szerint kb. 10 000 ipari munkás használta a könyvtár olvasótermeit a szakirodalom tanulmányozása céljából.

A szakkönyvtári feladatok jobb ellátása érdekében 1968-ban életbe kellett léptetni bizonyos szabályokat. Ilyenek voltak: a tankönyvek kölcsönzésének korlátozása és a könyvtári látogatók korhatárának felemelése 16 évre. Ezek az intézkedések is hozzájárultak a könyvtári szolgáltatások használóinak kívánatos összetételéhez.

4. FELADATOK

A könyvtár 1968. évi tevékenységének átfogó célkitűzése az volt, hogy az új gazdaságirányítás várhatóan fokozódó szakirodalmi szükségletét a maga sajátos eszközeivel igyekezzék hathatósan szolgálni. A cél érdekében a Könyvtári Igazgatóság megfelelő előkészületek után, az év második felében új szervezeti felépítésben - a könyvtári tevékenység funkcionális szervezetének megfelelően - folytatta munkáját.

A szervezet átalakítása csak egy lépés volt a könyvtári munka egészének korszerűsítését és fejlesztését célzó törekvések sorában. A Könyvtári Igazgatóság kb. 2 évi munkával 1968-ra elkészítette, majd széles körű megvitatásra bocsátotta Az OMKDK könyvtári tevékenységének jelenlegi helyzete, fejlődési iránya és helye a műszaki-gazdasági irodalmi tájékoztatás országos rendszerében című tanulmányt. Ez a tanulmány nemcsak a fentebb említett átszervezés szükségességét indokolja részletesen, hanem számot vet a könyvtári tevékenység ellátásának feltételeivel, a gyűjtemények várható alakulásával, a fejlesztés kívánatos ütemével. Ennek megfelelően igyekszik meghatározni a legközelebbi és a távlati feladatokat is.

- . -

Az OMKDK könyvtári tevékenységének értékelésénél meg kell állapítani, hogy a könyvtár működtetéséhez szükséges anyagi-dologi feltételek 1968-ban biztosítottak voltak, de - mint a legtöbb könyvtár - az OMKDK is küzd a növekedő feladatok nehézségeivel. Erősen zavaró és a legjobb szándékokat és célkitűzéseket is visszahző körülmény a könyvtár igen súlyos raktári helyzete. A tennivalók között ezért első helyen ezzel kell szembenézni.

Szükséges még sok más intézkedés és fejlesztés a könyvtári munka különböző területein. Mindezek szerepelnek a könyvtár távlati terveiben és mint ilyenek, részei az intézmény egészének. Megvannak az objektív feltételei annak, hogy az OMKDK könyvtári tevékenységével

is egyre fontosabb helyet foglaljon el a szakmai tájékoztatás országos rendszerében és a könyvtári szolgáltatások is elismerten nélkülözhetetlen adalékai legyenek a szakmai tájékoztatásügynek.

°°

H I V A T K O Z Á S O K

- /1/ Az Építési Ipar, 7.évf. 28/341 sz. 1883.jul.15. p.263.
- /2/ BERNAL, J.D.: Tudomány és történelem. Bp. Gondolat, 1963. p.454.
- /3/ Az OMKDK szervezeti és működési szabályzata. Melléklet a 10.sz. Főigazgatói utasításhoz. /1964. aug.3./
- /4/ A Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1956.évi 5.sz. törvényerejű rendelete és annak végrehajtási utasítása. /1018/1956. /III.9./ M.T.sz. határozat./
- /5/ ld. 131/1968. /M.K.11./ M.M.sz. utasítás a tudományos és szakkönyvtárak gyűjtőköréről, valamint a szakirodalom beszerzésében való együttműködésükről.

°°

BENEDEK, J.: Library activities and perspectives of the Hungarian Central Technical Library and Documentation Centre /OMKDK/

The Library of the Hungarian Central Technical Library and Documentation Centre /OMKDK/ may look back upon 85 years of activities. Now it is one of the country's largest technical libraries. Over the past decades it has generally tended to meet the library requirements on all levels of the technological field. Today - in a qualitatively new phase of the relationship between science and production - it has to face the unambiguous task of complying with the library requirements of both the specialists and the organizations of production and technological development. Another basic task of the Library is to make professional literature available for the documentation activities. These tasks have been carried on, for more than a decade, within one organizational structure, and - based on reasonable cooperation - have proved exceedingly useful as regards both the library and the documentation aspects of OMKDK's work.

Most important among the Library's collections are: books /269 664 volumes/; periodicals /90 902 volumes/; translations of journal articles /309 802 items/. Enriched by the most recent literature, these collections have increased two to threefold over the past ten to fifteen years. The collections serve as a reliable basis for documentation. The products of documentation /card files of abstracting and current awareness services, literature searching/, on the other hand, broaden the information basis and reference services of the Library.

Data on the Library's users and circulation in 1968 show a 15 % increase as compared to 1967. In comparison with the corresponding figures of other large scientific libraries in Hungary, these data show that OMKDK ranks among the most heavily used libraries. The number of registered readers - whose majority is made up of engineers, technicians, and skilled workers - was 12 306; 120 399 readers used the reading rooms or borrowed documents, while the number of items used in the reading rooms or lent approximated to 400 000. A prominent role is also being played by the Library in inter-library loans on both national and international level.

The Library also carries on considerable bibliographic work by recommending Hungarian and Russian technical literature, and by processing the literature of certain important subject fields.

The shortage of storage space and the necessity to modernize library equipments cause serious troubles to the Library.

In a study, the Library's leaders have elaborated a project concerning the modernization and development of the whole library work. The study considers the requirements and conditions of the Library's operation, the estimated increase in the holdings, and the desirable pace of development.

Taking 1968 into account, library services rendered by OMKDK take a prominent place in the national system of technical and economic information.

oOo

БЕНЕДЕК, Я.: Библиотечная деятельность Венгерской центральной технической библиотеки и центра научно-технической информации (ОМКДК) и ее перспективы

Библиотечная деятельность Венгерской центральной технической библиотеки и центра научно-технической информации (ОМКДК) имеет 85-летнее прошлое. В настоящее время библиотека является самой большой публичной технической библиотекой, которая в прежние десятилетия направляла усилия удовлетворить библиотечные потребности каждого уровня технической жизни. Сегодня — в качественно новом этапе отношения науки и производства — она должна однозначно удовлетворять библиотечные потребности специалистов, работающих в области производства и технического развития. Другая основная задача ее заключается в обеспечении специальной литературы, нужной для информационной деятельности ОМКДК. Эта многосторонняя деятельность ведется больше 10 лет в рамках единой организации, в пользу так библиотечной, как информационной деятельности, на основе рационального сотрудничества.

Самыми важными фондами библиотеки являются фонд книг (269 664 тома), фонд периодических изданий (90 902 тома) и фонд переводов журнальных статей (309 802 экземпляра), все эти за прошедшие 10-15 лет увеличились в два-три раза, а именно по области особенно текущей специальной литературы. Эти фонды являются значительной базой для информации. Информационные материалы (тематическая серия реферативных карточек, библиографии) расширяют информационный фонд и справочно-библиографический фонд библиотеки.

Данные по числу читателей и по использованию фонда наочет 1968 года показывают сравнительно с предыдущим годом 15%-ое повышение. Эти данные в сопоставлении с другими большими публичными библиотеками страны свидетельствуют о том, какое важное место занимает ОМКДК. Число записавшихся читателей (которые в подавляющем большинстве инженеры, техники, квалифицированные рабочие) достигло 12 306, число использующих книгу на месте и по абонементу достигло 120 399, число использованных на месте и выданных по абонементу единиц чуть не достигает 400 000. Библиотека играет важную роль в отечественном и международном межбиблиотечном абонементе.

Библиотека рекомендацией венгерской и советской специальной литературы и обработкой литературы отдельных важных специальных областей развивает значительную библиографическую деятельность.

Тяжелое положение с хранилищами и нужное совершенствование оборудования являются важными решающими проблемами.

Руководящие сотрудники разработали в научной работе совершенствование и развитие библиотечной деятельности, в которой принимаются в учет условия обеспечения библиотечной деятельности, ожидаемое движение фондов и желаемый темп развития.

Библиотечное обслуживание ОМКДК в отношении положения 1968 года занимает все более важное место в государственной системе информации о технико-экономической специальной литературе.

BENEDEK, J.: Bibliothekstätigkeit und deren Perspektiven in der Ungarischen Technisch-Wissenschaftlichen Zentralbibliothek und Dokumentationszentrum /OMKDK/

Die Tätigkeit der Bibliothek von OMKDK blickt auf eine Vergangenheit von 85 Jahren zurück. OMKDK ist heute die grösste öffentliche technische Bibliothek des Landes, welche sich in den vergangenen Jahrzehnten bemühte, die Bibliotheksansprüche aller Schichten des technischen Lebens zu erfüllen. Heute - in einer qualitativ neuen Periode der Beziehungen zwischen Wissenschaft und Produktion - hat sie die eindeutige Aufgabe, die Bibliotheksansprüche von Experten und Institutionen der Produktion und der technischen Entwicklung zu befriedigen. Ihre andere grundlegende Aufgabe besteht in der Besorgung der nötigen Fachliteratur für die Dokumentationsstätigkeit von OMKDK. Diese Aufgaben werden seit mehr als zehn Jahren im Rahmen einer Organisation verwirklicht und erfüllen auf Grund einer rationalen Kooperation die Ansprüche sowohl der Bibliotheks-, als auch der Dokumentationsstätigkeit.

Von den Sammlungen der Bibliothek sind die Bücher- /269 664 Bände/, die Zeitschriften- /90 902 Bände/ und die Artikelübersetzungssammlungen /309 802 Stück/ die wichtigsten. Diese haben sich in den vergangenen 10-15 Jahren verdoppelt, bzw. verdreifacht und zwar mit der neuesten Literatur. Dies bietet der Dokumentation eine bedeutende Basis.

Die Produkte der Dokumentation /Karteisammlung des Beobachtungsdienstes, Literaturforschung, usw./ hingegen erweitern die Informationsbasis und die Referenzdienstleistungen der Bibliothek.

Die Daten des Leser- und Bestandumschlags der Bibliothek zeigen im Jahr 1968 eine Zunahme von 15 % gegenüber dem vorangegangenen Jahr. Diese Daten sichern der OMKDK im Vergleich mit denen anderer grosser öffentlicher Bibliotheken des Landes eine vornehme Stelle. Die Zahl der eingeschriebenen Leser - in entscheidender Mehrheit Ingenieure, Techniker, Facharbeiter - beträgt 12 306, die Zahl derer, die im Lesesaal lasen bzw. die Bücher ausgeliehen haben, umfasste 120 399 Personen, während die Zahl der an Ort und Stelle gelesenen und der ausgeliehenen Einheiten zusammen nahezu 400 000 betrug. Die Bibliothek spielt im inländischen, sowie im internationalen Leihverkehr eine bedeutende Rolle.

Die Bibliothek übt durch die Empfehlung ungarischer und sowjetischer Fachliteratur und die Bearbeitung der Literatur einzelner wichtiger Fachgebiete eine bedeutende bibliographische Tätigkeit aus.

Zu den Sorgen der Bibliothek gehört ihre schwere Lage auf dem Gebiet der Magazine, sowie die Modernisierung ihrer Einrichtungen.

Die Frage der die ganze Bibliotheksarbeit betreffenden Modernisierung und Entwicklung wurde von den leitenden Mitarbeitern der Bibliothek in einer Abhandlung bearbeitet. Diese erstreckt sich auf die Bedingungen des Versehens der Bibliothekstätigkeit, der zu erwartenden

den Gestaltung der Sammlungen und des erwünschten Tempos der Entwicklung.

Der Bibliotheksdienst von OMKDK nimmt, unter Berücksichtigung der Lage von 1968, eine immer wichtigere Stelle im Landessystem der technisch-wirtschaftlichen fachliterarischen Information ein.

**NE
RAGASZ-
KODJÉK**

**A
KÖ-
BALTÁHOZ**

Ismerkedjen meg a gazdaságirányítás új rendszerének szocialista irodalmával.

**GAZDASÁGI ÉS
MŰSZAKI VEZETŐK!**

**A GAZDASÁGI
MECHANIZMUS
REFORMJÁNAK
megvalósításához**

több mint 100
szocialista országbeli
folyóirat és napilap
számottevő cikkeinek tartalmát
közvetíti a
Műszaki-Gazdasági
Információ sorozat

**A GAZDASÁGI
MECHANIZMUS
TÖRÉLETESÍTÉSE**

című kiadványa.

MEGRENDELÉS

Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ

BUDAPEST,

VIII. Reviczky u. 6.